

SANTIAGO

Saludo

1 ¹Núa, Santiago, yái Dios yàasu wenàiwica íbaidéerica irípiná, Wáiwacali Jesucristo yàasu wenàiwicaca nacái núa. Nuwàwalicué pía, píacué doce namanùbaca Israel itaquénáinámi nàawiría icàlèlièyécawa macái cáli íinata.

La sabiduría que viene de Dios

²Píacué nuénánáica, iwàwacutácué casímáica piicáca yái piùwichàanácawa macái yùuwichàacáisi íiwitáaná iyú. ³Píalíacáinácuéwa piùwichàacaalíwa Dios irípiná peebáidacáiná Dios, yásí péewáidacuéwa piidenìacaténá yùuwichàacáisi matuíbanáiri iyú, cachàiníiri píiwitáise yáapichacuéwa. ⁴Quéwa píalimáidacué piidenìaca piùwichàanáwa mamáalàacata matuíbanáiri iyú cachàiníwanái cachàinìacaténácué píiwitáise Dios ìwali. Yásí píalimácué pimànica macáita càide iyúwa Dios iwàwáaná.

⁵Aibacaalí péenácué càmiiri yáalíawa cayába càinácaalí iwàwacutáaná imànica ìyacaténá machacàníiri iyú, yá iwàwacutá isutáca yáawawa Dios íicha imàcáanápíná cáalíacáicani, yásí Dios imàaca cáalíacáicani. Càmicáiná Dios imáisanìa wáicha wáalfacáica, néese imàacacué walí manuísíwatani, càmita nacái icuísa íichawa wía wasutácaalí íicha imàcáanápíná caalíacáica wía. ⁶Quéwa iwàwacutá manuíca wáináidaca wawàwawa Dios ìwali wasutácaalí íicha imàcáanápíná cáalíacáica wía. Cawinácaalí wenàiwica càmiirica manuí íináidaca iwàwawa Dios ìwali, càmita yáalimá yeebáida Dios tàì íiméeri iyú, néese iméeràacawa méetàuculé Dios íicha. Càicanide iyúwa màladàca manuíri úni ìwali, cáuli itéeri abéemàalé, néese yèepùacawa abéemàa

iwéré àniwa. ⁷Yáí fínáidéericawa càì, càmita Wáiwacali imàacapiná cáalfacáicani. ⁸Càmita Dios imànipiná irí cayábéeri yácáiná yáí wenàiwica éeruírca ííwítáise fínáidacawa abéeri wawàsi ìwali siùcatáì, néese táwìchanáami fínáidacawa áiba wawàsi ìwali àniwa, yá càmita yáalimá ìyaca machacàníiri iyú macáì èeri imanùbaca.

⁹Catúulécanácaalí áiba wenàiwica, yá iwàwacutá casímáica iwàwa Dioscáiná iicácani càiride iyúwa cáimíétacanéeri. ¹⁰Càasucaalí áiba wenàiwica, yá iwàwacutá nacáì casímáica iwàwa càmicáiná cayába Dios iicácani yàasu cawèníiri ìwalíise. Níacáiná macáì càasuíyéi wenàiwicaca nadèniaca maléena èeri nàyacaténá cháì èeri irícu, càide iyúwa macáì wenàiwica. Càica níade iyúwa ííwinási ibàlùacaalíwa masicáì yèewi manacúalibàa, càníírca ìya càiripináta. Càita nacáì càmita càasuíyéi idècunìawa cháì èeri irícu càiripináta. ¹¹Eeri imusúacaalíwa, yá ùuleca máiní. Yá chuìca yáì masicáica, néese ííwiná nacáì icaláacawa. Yá imáalàacawa cayábéeri iicácanáwa. Càita nacáì càasuíri yéetápináwa, idècunitàacá imànica ìyaca yàasu wawàsiwa yeedácaténá iríwa plata mamáalàacata.

Pruebas y tentaciones

¹²Aibaalí wawàwacaalí wamànica wabáyawanáwa, quéwa càmicaalí càì wamàni, yásì casímáica wawàwa manuísíwata. Wadécanáami wáasáidaca càmita wawènúada wáiwítáisewa Dios íicha, yásì Dios yàaca walí wacáuca càníiri imáalàawa càide iyúwaté Dios icàlidáaná cáimíétacanéeri iyúni yàanápiná nacáuca càníiri imáalàawa macáita cáininéeyéica iicáca Dios. ¹³Piwàwacaalícué pimànica pibáyawanáwa, picácué pínáidawa Dios yáalimáidáaná pía pimànínápinácué pibáyawanáwa. Canácatáita Dios iwàwa imànica ibáyawanáwa, càita nacáì canácatáita yáalimáida wenàiwica namànínápiná nabáyawanáwa. ¹⁴Néese píiwítáise báawéeri, yácata imáidéerica pía, yáalimáida nacáì pía, néese idacùaca pía àta máinícataléta piwàwaca pimànica pibáyawanáwa. ¹⁵Néese máinícáiná piwàwaca pimànica pibáyawanáwa, íná pimànica pibáyawanáwa. Pimànicaalí piacawa pibáyawanáwa mamáalàacata àta péetácatalétawa, yásì piwàlùacawa irículé yáì yéetácaisi càníírca imáalàawa méetàuculé Dios íicha càiripináta.

¹⁶Píacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca. Picácué píima Dios idécasa itàanica píri piwàwalícuíse piwàwacaténásacué pimànica pibáyawanáwa. ¹⁷Macáita yáì cayábéerica wadènièrica, Dios yáì iyéerica chènuniré, idéca imàacaca walíni, yáì Wáaniri Dios idàbéericaté

camalási chènuníiséeyéi, níái èeri, quéeri, dùlupùta nacái. Quéwa yái Wáaniri Dios càmíirita càide iyúwa èeri iyáaná, yái èeri iwènuéricawa yàacawa, càmíiri nacái icàna cayába càiripináta. Néese Wáaniri Dios canácatáita iwènúada íiwitáisewa áiba íiwitáisesi ìwali. ¹⁸Dios idéca yàaca wacáuca càmíiri imáalàawa weebáidacaalíté báisíiri tàacáisi. Càité Dios imànica càide iyúwaté iwàwáaná, yéewanápiná Dios yéenibeca wía, cayábéeyéi áiba wawàsi íicha macáita Dios idàbéericaté cháí èeri irìcu.

La verdadera religión

¹⁹Iná piwàwalicué cayábani, píacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca: Macáitacué pía iwàwacutácué péemíaca cáalíacáiri iyúni áibanái itàanícaalícué píapicha, yéewáidacaalí nacáicué pía. Néese píináidacuéwa cayába ipíchawáise pitàaníca. Picácué nacái calúa pía ráunamáita. ²⁰Cawinácaalí caluérica íiwitáise, càmita yáalimá imànica càide iyúwa Dios iwàwáaná. ²¹Iná pimàacacué píchawa casaquèeri píiwitáiseacawa, yá nacái pibáyawaná manuéricawa. Néese peebáidacué yái tàacáisi báisírica píiwitáise cayábéeri iyúwa, yái tàacáisi néewáidéericuéca iyú pía; peebáidacaalícué yái tàacáisica, yásí Jesucristo iwasàacué píawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha.

²²Báisíta iwàwacutácué péemíaca yái tàacáisica, quéwa péemíacaalícaíta meedáni, néese càmicaalícué pimàni càide iyúwa íimáaná, yá pichìwáidacáitacué píawawa meedá. Piyúunáidacuéca cayábaca Dios iicáca píiwitáise, quéwa báawaca iicácué píiwitáise. ²³Aibacaalí yéemíacáita Dios itàacái, néese càmita imàni càide iyúwa íimáaná, càicanide iyúwa wenàiwica iicácaalí inàniwa chapúalículé. ²⁴Yá iicáca yáawawa chapúalículé. Néese iwènúacanacáitawa chapúa íicha, yá iimáichaca caquialéta càinácaalí iicacánáwa, íná càmita ichùnia yáawawa. ²⁵Weebáidacaalí Dios itàacái cayábéeri, yásí Dios ichuidaca wáicha wabáyawaná yéewanápiná càmita quirínama iwàwacutá wamànica càide iyúwa wabáyawaná ichùulianá wía, Dios itàacáicáiná imáisaníaca wamànica wabáyawanáwa, quéwa yàalàaca wía wamànicaténá cayábéeri. Iná yéewa càmicaalí waimáicha Dios itàacái, wamànicaalí nacái càide iyúwa íimáaná, yá casíimáica Dios imànica wawàwa ìwali yái wamànírica.

²⁶Picàlidacaalícué piináwanáwa peebáidáanása Dios itàacái, quéwa càmítacué píalimá picùaca pinùmawa ipíchaná pitàaníca báawéeri iyú, yá pichìwáidacáitacué píawawa, canáca iwèni nacái yái picàlidáanáca

peebáidáanásacué Dios itàacái. Piyúunáidacuéca cayábaca Dios iicáca píiwitáise, quéwa báawaca meedá iicácué píiwitáise. ²⁷Piwàwacaalícué píasáidaca Wáaniri Dios irí peebáidáaná itàacái báisiiri iyú, yá pimànicué càì: Piyúudàacué sùmanái canéeyéica isèenái, nía nacái inanái inìrimi yéetéeyéimicawa íicha ipíchaná nàuwichàacawa. Picácué nacái pimàni pibáyawanáwa càide iyúwa áibanái èeri mìnánái imàníná.

Advertencia contra la discriminación

2 ¹Píacué nuénánáica, yeebáidéeyéica Wáiwacali Jesucristo itàacái, yái cachàiníríca íiwitáise, icànéerica mèlumèluíri iyú, yá nacái icuèrica macáita cáimiétacanéeri iyú Dios yáapícha. Picácué piicá abéeri wenàiwica íiwitáaná iyúwa cayábéeri áibanái íicha, néese cáininácué piicáca macái wenàiwica abédanamata. ²Pìwacáidáyacatáicawa píacaténácué Dios icàaluíniná, néese áiba càasuíri iwàlùacaalíwa pèewiré idènièrica anillo oro yáawamíyéita, ibàlewa cawèníiri nacái. Yáta nacái áiba catúulécanéeri iwàlùacaalíwa, idènièrica ibàlewa éewisàimi, báawéeri meedá. ³Néese, càmitacué pimàni cayábéeri, pitàidacaalícué cayábani yái idènièrica ibàlewa cayábéeri, yá nacái píimacuéca irí: “Píawinawa cháì cayábéeri yàalubáisi íinata”, quéwa píimacuéca catúulécanéeri irí: “Pibàlùawa alé, càmicaalí nacái piwàwa pibàlùacawa alé, yá píawinawa alé cáli íinata”, càicuéca pídeca píimaca. ⁴Pimànicaalícué càiri báawéeri, yá pucháibacuéca píiwitáise píyaca, càmitacué cáininá piicáyacacawa abédanamata. Yá nacái píináidacuécawa báawéeri iyú meedá, piicácaínácué càasuíri càiride iyúwa cayábéeri catúulécanéeri íicha.

⁵Péemíacué cayábani, píacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca: Dios idéca yeedáca yàasunáipináwa níara iyéeyéica catúulécanéeri iyú cháì èeri irícu neebáidacatená itàacái tàì íiméeri iyú, yéewanápiná iwàsàaca nía yàasu yùuwichàacáisi íicha càide iyúwaté Dios icàlidáaná cáimiétacanéeri iyúni imànínápiná nalí cayábéeri, macáita cáininéeyéica iicácani. ⁶Iná, ¿cánácué máini báawaca piicáca catúulécanéeyéi wenàiwica càiyéide iyúwa canéeyéi iwèni? ¿Cánácué pibáiniada nía? ¿Càmítasicué píalífawa càasuíyéi nàuwichàidacuéca pía, namànicué nacái pírí báawéeri needácaténácué píícha píasu ipíchanácué nacái pídeniaca yái pímaapuèrica? Yá natécuéca pía yàcalé icuèrinánái yàatalé nacháawàacaténácué piináwaná ìwali càmicaalícué píalimá pípayaidaca pííchawa pimawèniacálecawa. ⁷Níara càasuíyéica naicáaníca Jesucristo iquíniná, natàaníca nacái báawéeri iyú ìwali,

yái cayábéerica íiwitáise, cáimiétacanéeri nacái, yeedéericuéca pía yàasu wenàiwicanáipináwa.

⁸Pimànipinácué cayábéeri pimànicaalícué machacàníiri iyú càide iyúwa Dios ichùulianácué pía, yái ichùulìacanási cachàiníirica náicha canánama íiméerica: “Cáininá piicáca áibanái càide iyúwa cáinináaná piicáca píawawa”, càita iwàwacutácué pimànica áibanái irí cayábéeri. ⁹Quéwa càmicaalícué cáininá piicáca macái wenàiwica abédanamata, yá pimànicuéca pìacawa pibáyawanáwa, cabáyawanácuéca pía nacái càmicáinácué pimàni càide iyúwa Dios itàacái ichùulianá wía. ¹⁰Cabáyawanácuéca pía, éwitacué pimànicáanáta batéwa macáita iyúwa Dios ichùulianá, càicáanáta cabáyawanácuéca pía pimànicaalícué abéeri wawàsi càmfíricué Dios iwàwa pimànica. Yá cabáyawanácuéca pía iyúwa wenàiwica imàníyéica macái báawéeri íiwitáaná. ¹¹Cabáyawanácuéca pía éwitacué pimànicáanáta abéeri wawàsi báawéeri, yácáiná abéericata yái Diosca ichùulìericaté wía càmínápiná wamàni wabáyawanáwa macái íiwitáanáta. Dios íimaca: “Picá piimá áiba wenàiwica yáapicha càmfíchúaca píinusíwa, càmfírica nacái pinírísíwa”, íimaca yái Diosca. Càita nacái Dios íimaca: “Picá pinúa wenàiwica”, íimaca. Iná éwita càmicáanáitacué piimá áiba yáapicha càmfíchúaca píinusíwa, càmfírica nacái pinírísíwa, càicáanáta cabáyawanácuéca pía pinúacaalícué wenàiwica. Càmitacué pimàni càide iyúwa Dios itàacái ichùulianá wía. ¹²Weebáidacaalí Dios itàacái, yásí iwasàaca wía yàasu yùuwichàacáisi fíchawa. Dios icàlidapiná waináwaná iwali, asáisi wamànicaalíté càide iyúwa itàacái íimáaná. Iná iwàwacutácué pitàanáca cáalíacáiri iyú, pìyacué nacái machacàníiri iyú Dios iicápiná. ¹³Níacáiná cawinácaalí càmfíyéica iicá áibanái ipualé, càmitapiná Dios iicá napualé áibaalípiná yùuwichàidacaalí níawa, quéwa cawinácaalí iiquéeyéica áibanái ipualé, yásí Dios iicápiná napualé. Yá Dios iwasàapináca níawa yàasu yùuwichàacáisi fíchawa.

Hechos y no palabras

¹⁴Píacué nuénánáica, caná iwèni Dios iicáca yái picàlidáanáca peebáidáanácué Dios càmicaalícué pimàni cayábéeri píasáidacaténácué peebáidaca Dios báisiiri iyú. Dios càmita iwasàapinácué píawa yàasu yùuwichàacáisi fíchawa píšana iyúwa meedá yái càì píimacuéca. ¹⁵Iyacaalícué pèewi asìali càmicaalí nacái inanái, yeebáidéeyéi Dios itàacái, canácaalí nabàlepiná, canácaalí nacái nayáapiná namáapuèrica yáta èerica, yá iwàwacutácué piyúudàaca nía. ¹⁶Néese abéeri péenácué

íimacaalí nalí: “Pìacuéwa cayába pìwalicué pibàlewa, pìacué piyáaca nacái piyáacaléwa cadénama”, íimacaalí nalí quéwa càmita yàa nalí yái namáapuèrica, yá canéerica iwèni meedá itàacái, càmicáiná itàacái iyúudàa nía. ¹⁷Càita nacáicué pía: Báisícaalícué peebáidaca Dios, yá pimànipinácué áibanái irí cayábéeri. Càmicaalícué pimàni áibanái irí cayábéeri, yá píasáidacuéca càmitacué peebáida Dios báisíri iyú.

¹⁸Quéwa cawàwanátacué piwàwaca píimaca nulí: “Abénaméeyéi yeebáidaca Dios báisíri iyú, éwita càmicáaníta namàni áibanái irí cayábéeri. Aibanái càmita neebáida Dios quéwa namànica áibanái irí cayábéeri”, càicué piwàwaca píimaca nulí cawàwanáta. Quéwa pidécuéca piwènúacawa. Càmitacué píináidawa machacàníri iyú. Càmicaalícué pimàni áibanái irí cayábéeri, yá pidécuéca píasáidaca càmita peebáida Dios báisíri iyú. Cawinácaalí yeebáidéerica Dios báisíri iyú, yácata imàníríca áibanái irí cayábéeri. ¹⁹Pidécuéca peebáidaca iyaca abéerita Dios. Yá cayábéeriquéi peebáidáanácuéca càì, quéwa macái demonio neebáidaca nacái iyaca abéerita Dios, yá natatácawa nacalùniwa náalífacáináwa Dios yùuwichàidáanápíná níawa. Iná peebáidacaalícaíta iyaca abéerita Dios, càmitacué pimàni máiníri cayábaca wawàsi demonionái íicha. ²⁰Picácué máiwitáise pía. Iwàwacutácué píalíacawa, càmicaalícué pimàni cayábéeri áibanái irí, yá píasáidacuéca càmitacué peebáida Dios báisíri iyú. ²¹Mabáyawanáté Dios iicáca wàawirimi Abraham ìwalíise yái imàníríca càide iyúwaté Dios ichùulianáni. Dios isutáté Abraham íicha inúanápiná ìiriwa, yái Isaac, Dios iwàwacáináte yáalimáidaca iicáwa Abraham asáísí yeebáidacaalí Dios tàì íiméeri iyú. Yáté achúmaca Abraham inúaca ìiriwa iyúwa sacrificio Dios irípiná, quéwa Dios imáidacaté Abraham irí ipíchanáté inúaca Isaac. Abraham yeebáidacaté Dios tàì íiméeri iyú, íná mabáyawanáca Dios iicácani. ²²Abraham yeebáidacaté Dios, imànicaté nacái càide iyúwaté Dios ichùulianáni. Càité nacái Abraham yáasáidaca yeebáidacaté Dios tàì íiméeri iyú. ²³Càité ichàbacatéwa càide iyúwaté áiba profeta itànàanáté Dios itàacái íiméerica: “Abraham yeebáidacaté Dios, ínáté mabáyawanáca Dios iicácani”, càì íimaca. Néese náimacaté Abraham ìwali Dios yàacawéerinácani, imànicáináte càide iyúwa Dios ichùulianáni.

²⁴Iná píalíacuéwa cawinácaalí yeebáidéerica Dios tàì íiméeri iyú imànicaténá càide iyúwa Dios ichùulianáni, yácata Dios iiquéerica mabáyawanéeri iyú, ìwalíise yái cayábéerica imàníríca, càímírita abéta ìwalíise yái yeebáidáanáca Dios. ²⁵Càité nacái úara Rahab,

càmíichúa israelita. Quéechatécáwa uimácaté asíanái yáapicha plata ìwalinápiná, quéwa uwènúadacaté úfwítáisewa Dios irípiná. Néese uyúudàacaté pucháiba wenàiwica israelitanái ibànuèyèicaté. Ubàaca nía nàuwidenái íichawa. Uyúudàaca nía nacái namusúacaténáwa áiba àyapulicubàa báawéeyéi wenàiwica íicha. Ináté mabáyawanáca Dios iicáca úa. ²⁶Péemìacué comparación: Càide iyúwa wenàiwica iiná yéetáanáwa idécanáami iwàwa cáuri yàacawa íicha, càita nacái cawinácaalí íiméerica ìwaliwa yeebáidáanása Dios, quéwa càmita imàni cayábéeri áibanái irí, yá canéerica iwèni meedá yái itàacáica iyúwa chéecáisimi, càmicáiná yeebáida Dios báisíiri iyú.

La lengua

3 ¹Píacué nuénánái, iwàwacutácué càmita manùbéeyéi péená nabàlùadaca níawawa néewáidacatená wenàiwica. Cayábacué nuénánái ipíchanácué Dios yùuwichàidaca píawa. Píalíacuéwa Dios yùuwichàidáanápíná wíawa manuísíwata áibanái íicha, wía yéewáidéeyéica wenàiwica, càmicaalí wàya machacàníiri iyú càide iyúwa Dios itàacái íimáaná. ²Madécaná yàawíría macáita wía watàaníca càníiri máiní cáalíacáiri iyú. Càulenáca wacùaca wanùmawa ipíchaná watàaníca báawéeri iyú. Cawinácaalí càníirica imàni ibáyawanáwa itàacái iyúwa, yá béerica íiwítáise, yáaliéri nacái icùaca yáawawa macái cáalíacáiri iyú, ipíchaná imànica ibáyawanáwa. ³Péemìacué comparación: Wachanàidaca achúméeri freno caballo inùmaliculé yéewanápiná caballo imànica càide iyúwa wawàwáaná. Càita wáalimá wawènúadáidaca manuíri caballo. ⁴Càita nacái nave manuínaméeyéi, lancha nacáiyéi yèeyéicawa manuíri úni yáacubàa cáuli iyú. Ewita manuínaméeyéicáaníta nía, éwita nacái cachàiníiri cáuli iwatàidacáaníta nía nacái, càicáaníta yái itéerica nave yáalimá iwènúadáidaca manuíri nave càide iyúwa iwàwáaná achúméeri téna nacáiri iyú. ⁵Càita nacái ìyaca wanène; achúméeri wainá ìwalíiséericani yái wanèneca, quéwa yáaliméeri imànica madécaná wawàsi, wáalimácáiná wamànica wanène iyúwa cayábéeri manuí, báawéeri nacái manuíta. Yái wàasu tàacáisi imusuéricawa wanùma irícuíse càicanide iyúwa achúméeriina quichái idàbacaalí yeemáca manuíri ànalíma. Càmicaalí áiba ichacàidani, yásí quichái yeemáca ànalíma macáita. Càita nacái wía, éwita achúmáacáaníta yái wanèneca, càicáaníta yáalimá imànica áibanái irí báawéeri manuísíwata, càmicaalí wacùa watàacáiwa ipíchaná watàaníca báawéeri iyú. ⁶Càica wàasu tàacáisi ìyacade iyúwa quichái

wáalimácáiná wamànica máiní báawéeri áibanái irí wataàcái iyúwa, madécaná íiwitáaná báawéeri. Yáí tàacáisi báawéerica imusuéricawa wanùma iricuise, casacàaca imànica wáiwitáise macái. Satanás, yáara demonio íiwacalináca, yácata náiwacalica macáita wenàiwicaca itàaníyéica báawéeri iyú mamáalàacata. Watàanícaalí báawéeri iyú, yásí wataàcái báawéeri máiní báawaca imànica yàacawa macáita yáí wamàníirica cháí èeri irícu, càmita nacái wáalimá wàyaca casímáiri iyú áibanái yáapicha. ⁷Wía èeri minanáica, wáalimá macàalunica wamànica madécaná íiwitáaná pírái, cuwèesínái nacái, cuipìranái nacái, àapínái nacái, áibanái cuwèesi nacái iyéeyéica manuíri úni yáaculé. Yá wáalimá wéewáidaca nía namànicaténá càide iyúwa wawàwáaná. ⁸Quéwa canácata wenàiwica idéeri macàalunica imànica inènewa icùanápínáni ipíchaná itàaníca báawéeri iyú. Yáí wataàcái báawéerica càmita quirínama iwàwa iyamáacawa. Càicanide iyúwa àapi iculále inuérica wenàiwica, wáalimácáiná wàuwichàidaca áibanái wenàiwica báawanama watàanícaalí báawéeri iyú nàwali. ⁹Máiní éeruíri wáiwitáise: Wàaca cayábéeri Wáaniri Dios iríwa wanène iyúwa. Néese wanène iyúwa nacái watàaníca báawéeri iyú áibanái wenàiwica ìwali, wacuísaca wáichawa nía nacái, níái wenàiwica Dios idàbéeyéica nàyacaténá càide iyúwa Dios inacáiyéi. ¹⁰Abéerita wanùma iricuise imusúacawa cayábéeri tàacáisi Dios irí, báawéeri tàacáisi wenàiwicanái irí nacái. Píacué nuénánaica, càmita cayába wamàni càì. ¹¹Péemiacué comparación: Canáca yéewaná ipisíri úni imusúacawa dápu néenibàa yáapichéi úni cayábéerica. ¹²Càita nacái higuera yéetaná càmita yáalimá yàaca walí olivo ìyacaná. Càmita yéewa uva yéetaná abéya nacáiri yàaca walí higo ìyacaná. Càmita yéewa puìwéeri dápu yàaca walí cayábéeri úni wàiréeripiná. Càita nacái càmita wáalimá watàaníca báawéeri iyú báisícaalí cayábaca wáiwitáise wawàwalicuísewa.

La verdadera sabiduría

¹³Báisícaalícué cáalíacáica pía, cáiwitáise nacái càide iyúwa picàlidáanácué piináwanáwa, néese piyacué machacàníiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná. Picácué nacái cáimacái piicáca píawawa áibanái íicha. Càita píalimácué píasáidaca cáalíacáicuéca pía báisíiri iyú. ¹⁴Quéwa máinícaalícué báawaca piicáca áibanái nàasu cawèníiri ìwalíise, piwàwacaalícué nacái pichùullíaca áibanái canánama, iwàwacutácué càmita piyúunáidaca cáalíacáica pía áibanái íicha, néese

píasáidacuéca càmítacué pialía báisíiri tàacáisi. ¹⁵Pimànicaalícué còi, yásí wáalíacawa píiwitáise píiméericuécá ìwali cáalíacáicasani càmíirita yái náalíacáica Dios imàaquéerica wenàiwica irí. Néesequí chái èeri irícuíríca meedá yái píiwitáiseca càide iyúwa èeri mìnánái fínáidáanáwa, Satanás ichùulíacáiná náiwitáise. ¹⁶Ata alénacaalí nàyaca wenàiwica báawéeyéica iicáca áibanái nàasu cawèníiri ìwalíise, nía nacái iwàwéeyéica ichùulíaca áibanái canánama, yásí napélicaca níawáaca, namànica nacái macái íiwitáaná nabáyawanáwa. ¹⁷Quéwa cawinácaalí idènièyéica yáalíacáíwa Dios néeseéerica, yá wáalíacawa ráunamáita cawinácaalí nía, nàyacáiná machacàníiri iyú náiwitáise masaquèeri yáapichawa. Masacàacáiná náiwitáise, íná yéewa nàyaca nacái matuíbanáiri iyú áibanái yáapicha. Càmíiyéi nacái calúa íiwitáise, yéemièyéica áibanái irí cáalíacáiri iyú. Naicáca áibanái ipualé, yá nayúudàaca catúulécaneéyeyéi. Cayábaca naicáca macái wenàiwica íiwitáaná abédanamata, natàanica machacàníiri iyú, càmíta nacái nachìwáida wenàiwica, néese namànica áibanái irí cayábéeri. ¹⁸Wayúudàacaalí áibanái iyáanápiná matuíbanáiri iyú náapichawáaca, yásí wía nacái wàyapíná matuíbanáiri iyú. Néese áibanái iicápiná càinácaalí wàyaca, yá nawàwapíná namànica cayábéeri nacái.

La amistad con el mundo

4 ¹Píacué judíoca, ¿cánácué pimàni ùwicái píipunitawáaca? ¿Cánácué nacái pipélicá píapichawáaca? Nucàlidacué píriwani. Máinícué piwàwaca peedáca píriwa cawèníiri wawàsi casímáicaténácué piwàwa, íná pipélicacuéca píapichawáaca. ²Piwàwacuéca peedáca píriwa cawèníiri wawàsi, néese càmíicáinácué pidé peedácani, yásí pinúacuéca wenàiwica peedácaténá yàasumi. Yá báawacuéca piicáca áibanái wenàiwica nàasu cawèníiri ìwalíise, néese càmíicáinácué pialímá peedáca píriwani, íná pimànicuécá ùwicái píipunitawáaca, pipélicaca nacái píapichawáaca peedácaténácué áibanái yàasu. Càmítacué pidé peedáca píriwani yáara piwàwéerica càmíicáinácué pisutá Dios íichani. ³Néese éwita pisutácaánítacué Dios íichani, càmítacué yàa píriini, báawacáinácué píiwitáise pisutáca Dios íichani, písímáidacáténácué píawawa meedá báawéeri iyú. ⁴Íacué wenàiwicaca iwènúadéeyéica íiwitáisewa Dios íicha! ¿Càmítasicué píalíwawa pidécuéca piùwide pimànica Dios, cáininácainácué piicáca èeri irícuíyeyéi íiwitáise? Cawinácaalí iwàwéerica ìyaca càide iyúwa èeri irícuíyeyéi íiwitáise fímáaná, idéca yùuwide imànica Dios. ⁵Càmíirica caná iwèni yái

tàacáisica áiba profeta itànèricaté Dios inùmaliçuise. Iimaca: “Máiní cáinináca Dios iicáca wía, íná càmita iwàwa wawènúadaca íicha wáiwitáisewa ipíchaná cáinináca waicáca Dios íicha áiba”, íimaca. ⁶Quéwa Dios iyúudàaca wía cachàiníwanái mamáalàacata imànicaténácué walí cayábéeri mawèníri iyú càide iyúwaté profeta itànàaná Dios itàacái bàaluité. Iimacaté: “Dios yùuwideca imànica wenàiwica icàlidéeyéica iináwanáwa càmitasa nawàwacutá Dios, quéwa Dios imànica cayábéeri mawèníri iyú nalí cawinácaali yáaliyéicawa nawàwacutáca Dios iyúudàaca nía”, íimaca. ⁷Iná pimàacacué Dios icùaca píiwitáise, pimànicaténácué càide iyúwa íimáaná. Pibàlùacuéwa tàì íiméeri iyú Satanás íipunita, picácué peebá irí, yásí ipiácuécawa píicha. ⁸Piwènúadacué píiwitáisewa Dios irípiná, yá iicácuéca pipualé imànicaténácué píri cayábéeri mawèníri iyú. iPíacué cabáyawanéeyéica, pimàacacué píichawa yái báawéerica pimànírícuéca! iMasacàacué pimànica piwàwawa pibáyawaná íichawa, yái píináidéericuécawa báawéeri iyú piwàwalíçuisewa, píacué pucháibéeyéica íiwitáiseca! Càmitacué píalimá cáinináca piicáca Dios cáininácaalícué piicáca èeri irícuíyéi íiwitáise càmíiyéica yáalíá Dios iwali. ⁹iPíicháanícué iwali yái báawéerica pimànírícuéca! iPíacué casíimáica piicáanica pibáyawaná iwaliwa, néese píicháanícué iwali! iPimàacacué píichawa yái casíimáiná piwàwa pibáyawaná iwaliwa, néese iwàwacutácué achúmaca piwàwa pibáyawaná iwaliwa! ¹⁰Picàlidacué píichawa yái báawéerica pimàníríca Wáiwacali imàacacaténácué iwàwawa pibáyawaná íicha. Yásí imànicuéca píri cayábéeri.

No juzgar al hermano

¹¹Píacué nuénánáica, picácué pitàaní báawéeri iyú pìwaliwáaca. Pitàanícaalícué báawéeri iyú áiba wenàiwica iwali, càita nacái báawacaalícué piicácani ìwalíise yái imàníríca, càmítacué pimàni iyúwa Dios ichùulíaná cáinináanápínácué piicáyacacawa. Càmitacué piicáca Dios itàacái cáimiétaquéeri iyú, néese píasáidacuéca báawaca piicáca Dios itàacái càiride iyúwa wawàsi canéerica iwèni. Quéwa pimànicaalícué càì, yá píasáidacuéca piicáca píawawa càiride iyúwa cachàiníríca Dios íicha, picàlidacáinácué càmitasa iwàwacutá pimànica càide iyúwa Dios itàacái íimáaná. ¹²Iyaca abéerita Dios, yái imàaquéerica walí itàacáiwa. Piwàwalícué nacái yái Dios imàaquéerica walí itàacáiwa, yácata nacái yùuwichàidéeripínáca báawéeyéi wenàiwica, iwasèeripíná nacái áibanái wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha.

Iná canáca yéewanácué pitàaníca báawéeri iyú áiba wenàiwica ìwali, abéericáináta Diosquéi yáaliéricawa wenàiwica íwítáise.

Inseguridad del día de mañana

¹³Siùcade péemiacué cayába píacué icàlidéeyéica càì: “Siùcade wàacawa áiba yàcalé iriculé, táwicha nacái. Yá wayamáapínacawa néenibàa abéeri camuí. Yá wamànipiná wàasu wawàsiwa weedácaténá walíwa plata mamáalàacata”, càicué píimaca. ¹⁴iPíacué càì píimaca, càmicáinácué píalíawa càinápinácaalí pichàbàanápínáwa táwicha èeri! Canácata wéená iyéeri càiripináta cháí èeri irícu. Càide iyúwa waicácaalí samànéeri achúmasíwata, néese yáta canácani, càita nacái wàyaca cháí achúma èerínata. Càmita wáalíawa càicaalínápiná wéetáwa. ¹⁵Iwàwacutácué càì píimaca: “Wáiwacali iwàwacaalí wamànica càì, yásí wàyaca néenibàawa, wamànica nacái wawàsi”, càicué iwàwacutá píimaca. ¹⁶Quéwa máinicué piwàwaca pitàaníca canúmaséeri iyú, cachàinicáinácué piicáca píawawa. Báawaca meedá Dios iicáca yái cáimacáinácuéca piicáca píawawa. ¹⁷Cawinácaalí yáaliérica càinácaalí iwàwacutáaná imànica cayábéeri, néese càmicaalí imàni càì, yá imànica ìyaca ibáyawanáwa.

Advertencias a los ricos

5 ¹iPéemiacué cayábani, píacué judío càasuíyéica càimíiyéica yeebáida Dios itàacái! iPíicháanicué, péemíanícawa nacái ìwali yái báawéeri yùuwichàacáisi yàanèripínácuécawa pìwali! ²Yá báawapínácuéca píichani macáita pìasu cawènírica. Cuwée iyáapínácuéca píicha pibàle cayábéerica. ³Yá cayàmipínácuéca píichani macáita yái pìasu oroca, plata nacái. Cayàmicaalípinácué píichani, yásí macáita náalíacuéca piináwaná ìwaliwa càmitacué piyúudàa catúulécanéeyéi pìasu plata iyúwa, yái plata cáininéericuécua piicáca. Yácué pìasu cawèníri imáalàapínácuécawa píicha, néese piùwichàapínácuécawa cáiwíiri iyú. Pidécuéca pìwacáidaca madécaná cawèníri pìasupínáwa maléená èeri ipíchawáise èeri imáalàacawa. ⁴Pìasu plata yáasáidapíná cabáyawanácuéca píawa, yái plata càimíiricuécua pia wenàiwica irí íbaidéeyéicatécué pírí needácaténácué pírí pibànacale ìyacaná. Yái Wáiwacali cachàinírica náicha canánama, ichùulièrica nacái chènuníiséeyéi úwi, idéca yéemíaca catúulécanéeyéi ícháanica irí, níái íbaidéeyéicuécua pírí, nacháawàanácué piináwaná ìwali, yá Wáiwacali yùuwichàidapínácué píawa. ⁵Chái èeri irícu

pìyacuéca cayábéeri iyú, càasuíri iyú nacái. Pidèniacuéca macáita yáí piwàwéerica casímáicaténacué piwàwa. Pidécuéca piyáaca cadénama, yá walíibàacuéca pía càide iyúwa pìrái walíibèeyéi nawalíibàidéeyéica cayábéeri yàacàsi iyú ipíchawáise nanúaca nía. ¡Yá máinicué mawiénica pìasu èeri Dios yùuwichàidacatáipinacué píawa càide iyúwa natécaalí pìrái nanúacaténá nía! ⁶Picàlidacuéca pichìwawa picháawàacaténá mabáyawanéeyéi iináwaná ìwali, néese pinúacuéca nía, éwita càmicáanítacué napélia pía.

La paciencia y la oración

⁷Quéwa, píacué nuénánáica yeebáidéeyéica Wáiwacali itàacái, pìideniacué piùwichàanáwa mamáalàacata matuíbanáiri iyú àta Wáiwacali yàanàacataléta. Péemiacué comparación: Yáí ibànéerica ibànacalewa iwàwacutá icùaca mamáalàacata matuíbanáiri iyú àta idàbacataléta unía yúuwàacawa. Néese iwàwacutá icùaca quiríta àta unía imáalàacatalétawa àniwa yeedácaténá bànacalé ìyacaná. ⁸Càita nacái picùacué mamáalàacata matuíbanáiri iyú, peebáidacué tàì fíméeri iyú nacái mawiénicáiná Wáiwacali yéenáíwaná yàanàanápíná.

⁹Píacué nuénánáica, picácué pitàaní pìríwáaca lúasi iyú, ipíchaná Dios yùuwichàidacuéca píawa. Yá mawiénica Dios yàasu èeri yùuwichàidàanápíná wenàiwica, càide iyúwa wenàiwica ibàlùacaalíwa capìi inùmalìcu ipíchawáise iwàlùacawa. ¹⁰Píacué nuénánáica, iwàwacutácué pìyaca càide iyúwa profetanáì icàlidéeyéicaté tàacáisi Wacuèriná Dios inùmalìcuise. Yáté nàuwichàacawa Dios iripíná neebáidacáinaté itàacái, quéwa nàidenìacaté nàuwichàanáwa mamáalàacata matuíbanáiri iyú. ¹¹Wáalíacawa casímáica nía siúcáisede bàaluitécáiná nàidenìaca nàuwichàanáwa matuíbanáiri iyú Dios irípiná. Píalíacuécawa Job iináwaná ìwali. Satanás yáalimáidacaté iicáwani cachàiníiri iyú. Ewitaté Job yùuwichàacáanítawa manuísíwata, càicáaníta ìidenìacaté yùuwichàanáwa mamáalàacata; càmitaté iwènúada íiwitáisewa Dios íicha. Píalíacué nacáíwa idécanáamité Job yùuwichàacawa manuísíwata, néeseté Wacuèriná Dios imànicaté irí cayábéeri manuísíwata, máinicáiná Dios iicáca wapualé, catúulécana nacái iicáca wía.

¹²Quéwa péemiacué cayábani nuénánái yáì tàacáisi máinírica cachàini: Picácué píima “Báisi báisísíwata, Dios yáaliéricawa”, picácué càì píima. Picácué nacái càì píima capìraléeri cáli íipidená ìwali, cáli íipidená ìwali nacái, càinácaalí áiba wawàsi íipidená ìwali nacái. Píimacaalícué

“Báisíta”, iwàwacutácué báisíríca pitàacáica. Píimacaalícué “Càmíta”, iwàwacutácué báisíríca pitàacáica. Picácué píima: “Báisí báisísíwata, Dios yáaliéricawa”, ipíchanácué Dios yùuwichàidaca píawa.

¹³Aibanáicaalí péenácué yùuwichàacawa, iwàwacutá nasutáca níawawa Dios íicha. Aibanáicaalí casímáí iwàwa, iwàwacutá nacántàaca casímáíri iyú Dios irí nàacaténá irí cayábéeri. ¹⁴Aibacaalí cáuláica, iwàwacutá imáidaca ancianonái, níara icuèyéica wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Iwàwacutá imáidaca nía nasutácaténá irí Dios, napusúacaténá nacái séenási ipùdàlicu idècunitàacá nasutáca irí Dios Wáiwacalí íipidená ìwali. ¹⁵Yá manuúcaalí ancianonái íináidaca iwàwawa Dios ìwali ichùnìanápíná cáuláiquéeri, náaliacáináwa Wáiwacalí iwàwaca ichùnìaca cáuláiquéeri, yásí ichùnìacawa yái cáuláiquéerica, yá Wáiwacalí yeedápináca íichani, yái uláicáica. Cáuláiquéeri imànicaalíté ibáyawanáwa, yásí Wáiwacalí imàacaca iwàwawa ibáyawaná íicha. ¹⁶Iná picàlidacué píichawa yái báawéerica pimàníiricuéca píriwáaca, pisutáyacacuéwa píichawáaca pimàacáanápínácué piwàwawa íicha yái pibáyawanácuéca. Néese pisutácué pìwaliwáaca Dios íicha ichùnìanápínácué pía. Cayábacaalí wáiwitáise Dios iicápiná, wàyacaalí nacái machacàníiri iyú, néese wasutácaalí wíawawa Dios íicha, yásí Dios imànicué walí cayábéeri manuúsiwata. ¹⁷Piwàwalicué càinácaalíté iyáaná Dios yàasu profeta íipidenéericaté Elías. Yácata abéeri asíali wanacáiri, quéwa Elías isutácaté Dios manuúsiwata ipíchanáté unía yúuwàacawa, yéewacaténáté báawéeyéi wenàiwica nàuwichàacawa nabáyawaná ichùuliacawa. Yá máisiba camuí y medio canácaté unía; Dios imànicaté càide iyúwa Elías isutáaná íicha. ¹⁸Néese Elías isutácaté Dios íicha àniwa unía yúuwàacaténáwa àniwa, yá yèepùaca unía yúuwàacawa àniwa cáli ìwali, yèepùa bànacalé yàaca iyacanáwa. ¹⁹Píacué nuénánáica, áiba péenácué iwènúadacaalí íiwitáisewa Dios itàacái íicha, néese piyúudàacaalícué iwènúadaca íiwitáisewa Dios íirípiná àniwa, yá pimànicuéca píacawa cayábéeri manuúsiwata. ²⁰Péemíacué cayábani, cawínácaalí iwènúadéerica áiba wenàiwica ibáyawaná íichawa, idéca icùaca cabáyawanéeri ipíchaná yéetácawa méetàuculé Dios íicha càiripináta. Yá nacái Dios imàacapíná iwàwawa ibáyawaná manuúri íicha.